Osmanlı Devleti'nde Yönetim, Eğitim ve Hukuk

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Padişah** devletin başıdır; idari, askerî ve mali konularda geniş yetkileri vardır, ancak kanunlara, törelere ve geleneklere uygun hareket eder. Temel görevleri toprakları genişletmek, adaleti sağlamak ve halkın refahını artırmaktır.
- **Divan-ı Hümayun**, devlet işlerinin görüşüldüğü en önemli kurumdur; Türkiye Selçuklu Divanı örnek alınarak kurulmuştur. Fatih'ten sonra divana veziriazam başkanlık etmiş, padişah toplantıları "Kasr-ı Adl" denilen pencereden izlemiştir. Üyeler: **veziriazam (sadrazam)**, vezirler, **kazasker** (büyük davalar, kadı ve müderris atamaları), **defterdar** (mali işler), **nişancı** (yazışmalar, tuğra), **kaptanıderya** (donanma).
- **Eğitim:** Sıbyan mekteplerinde okuma-yazma ve temel din bilgisi; **medreselerde** dinî ilimlerin yanında matematik, astronomi, mantık, tıp; saraydaki **Enderun**'da üst düzey yöneticiler yetiştirildi. Meslek eğitimi **lonca**larda verildi.
- XVIII. yüzyıldan itibaren Batı tarzı okullar açıldı: Mühendishane-i Bahri-i Hümayun ve Mühendishane-i Berri-i Hümayun, rüştiye (ortaokul), idadi (lise), Darülfünun (ilk üniversite), öğretmen okulları, Darüşşafaka, Sanayi-i Nefise, meslek okulları.
- **Hukuk:** "Adalet mülkün temelidir." anlayışı esastır. **Şer'i hukuk** İslam dininin kurallarına, **örfi hukuk** padişahların koyduğu kurallara ve geleneklere dayanır. Davalara **kadılar** bakmış, gayrimüslimlere inançlarına göre davranılmıştır. Padişah fermanlarından **kanunnameler** oluşmuş; Ahmet Cevdet Paşa öncülüğünde **Mecelle** hazırlanmış; 1876'da **Kanun-ı Esasi** ile ilk anayasal düzene geçilmiştir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Divan-ı Hümayun üyelerini görevleriyle eşleştiriniz.
1) Defterdar 2) Nişancı 3) Kazasker 4) Kaptanıderya
a) Büyük davalara bakar, kadı ve müderrisleri atardı.
b) Devletin gelir ve giderlerini, mali işlerini yürütürdü.
c) Donanma ve denizcilikle ilgili işlerden sorumluydu.
ç) Yazışmaları yürütür, belgelere padişahın tuğrasını çekerdi.

2 Padişahtan sonra en yetkili devlet adamı olan, padişahın vekili sayılıp mührünü taşıyan Divan üyesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Defterdar B) Veziriazam (sadrazam) C) Nişancı D) Kadı

3 Doğru (D) ya da yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.
(…) Sıbyan mektepleri Osmanlı'da ilköğretim düzeyindeki okullardır.
(…) Medreselerde yalnızca dinî dersler okutulmuştur.
(…) Enderun Mektebi saray içinde kurulmuş, üst düzey yöneticiler yetiştirmiştir.
(…) Osmanlı'da davalara kadılar bakmıştır.

4 Osmanlı hukuk sisteminin iki ana bölümünü yazınız ve kısaca açıklayınız.

5 Aşağıdaki okulları eğitim düzeyleriyle eşleştiriniz.
1) Rüştiye 2) İdadi 3) Darülfünun 4) Sıbyan mektebi
a) İlköğretim b) Ortaokul c) Lise ç) Üniversite

6 Osmanlı Devleti'nde **meslek ve ahlak** eğitimini veren esnaf kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?
A) Darülfünun B) Enderun C) Divan-ı Hümayun D) Lonca

7 "Adalet mülkün temelidir." sözünü kendi cümlelerinizle açıklayınız.

8 İslam dünyasının medeni kanun niteliğindeki ilk hukuk metni olan ve Ahmet Cevdet Paşa öncülüğünde hazırlanan eser hangisidir?
A) Tanzimat Fermanı B) Kanun-ı Esasi C) Mecelle D) Takvim-i Vekayi

9 Padişahın **temel görevlerinden** üçünü yazınız.

10 Medreselerde yetiştirilen **iki** görevli yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Divan'ın ilk üyelerinden biri olan Bursa kadısının görevi hangi alanla ilgilidir? Bu durum Osmanlı'nın hangi değere önem verdiğini gösterir?

12 Osmanlı Devleti'ndeki eğitim kurumlarını gösteren kavram haritasını tamamlayınız.

13 "Padişah Divan toplantılarını 'Kasr-ı Adl' (Adalet Kulesi) denilen pencereden izlerdi."
Bu uygulama aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Padişahın toplantıya katılmasa da kararları denetlediğini
B) Padişahın devlet işlerinden tamamen uzaklaştığını
C) Divan'ın kaldırıldığını
D) Padişahın yalnızca askerî işlerle ilgilendiğini

14 Enderun Mektebi'nin kurulma amacını ve Osmanlı Devleti'ne katkısını açıklayınız.

15 XVIII. yüzyıldan itibaren Mühendishane-i Bahri-i Hümayun ve Mühendishane-i Berri-i Hümayun gibi okulların açılmasının **temel** nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kız öğrencilerin eğitimini engellemek
B) Medreseleri kapatmak
C) Askerî alandaki eksiklikleri gidermek
D) Lonca teşkilatını güçlendirmek

16 Osmanlı'da mahkemelerde Müslüman ve gayrimüslim halka **inançlarına göre** adaletli davranılması hangi değeri yansıtır? Bu uygulamanın toplumsal barışa katkısını açıklayınız.

17 Aşağıdaki kurumlardan hangisi **Tanzimat sonrasında** açılan modern meslek okullarından biridir?

A) Sıbyan mektebi
B) Telgraf Mektebi
C) Enderun
D) Lonca

18 Osmanlı Devleti'nde kanunnamelerin nasıl oluştuğunu ve hazırlanmasında hangi görevlilerin yer aldığını yazınız.

19 Sıbyan mekteplerinin özelliklerinden hangisi **yanlış** verilmiştir?

A) Yalnızca erkek çocuklar eğitim görebilirdi.
B) Okuma-yazma ve temel din bilgisi öğretilirdi.
C) Çocuklar 5-6 yaşlarında başlardı.
D) Belirli bir eğitim programı ve süresi yoktu.

20 Kanun-ı Esasi'nin ilan edilmesinin halk açısından önemini açıklayınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Aşağıdaki tabloda Osmanlı eğitimi ile günümüz eğitimi karşılaştırılmıştır. Boş hücreleri doldurunuz.

Osmanlı Devleti	Günümüz
Sıbyan mektebi	.....
Rüştiye	.....
Darülfünun	.....
Lonca (usta-çırak)	.....

Osmanlı ile günümüz eğitimi arasında **bir benzerlik** ve **bir farklılık** yazınız.

22 Aşağıdaki durumlarda sorunun çözümü için hangi Divan üyesine başvurulması gerektiğini yazınız.
a) Bir sancakta vergilerin eksik toplandığı fark edilmiştir.
b) Venedik ile yapılan antlaşmanın metni hazırlanacaktır.
c) Bir kasabaya yeni kadı atanması gerekmektedir.

23 "Osmanlı Devleti sınırları genişledikçe farklı alanlarda yetişmiş insan gücüne olan ihtiyaç artmıştır." Bu ihtiyacın Osmanlı eğitim sistemine yansımasını **iki** örnekle açıklayınız.

24 Şer'i hukuk ve örfi hukukun **birlikte** uygulanmasının Osmanlı Devleti'ne sağladığı avantajı açıklayınız.

25 Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı'da hukukun **modernleşmesine** örnektir?

A) Kadıların davalara bakması
B) Sıbyan mekteplerinin açılması
C) Padişahın Divan'a başkanlık etmesi
D) Mecelle'nin hazırlanması ve Kanun-ı Esasi'nin ilan edilmesi

26 Aşağıdaki akışta Osmanlı'da bir gencin meslek hayatına hazırlanma süreci gösterilmiştir. Boş kutuya uygun ifadeyi yazınız.

27 Darüşşafaka'nın kimsesiz çocuklara eğitim vermek amacıyla açılması Osmanlı'nın eğitim anlayışı hakkında ne gösterir?

A) Eğitimin tamamen yasaklandığını
B) Eğitimin yalnızca zenginlere ait olduğunu
C) Eğitimde fırsat eşitliğine ve sosyal sorumluluğa önem verildiğini
D) Yalnızca askerî eğitime önem verildiğini

28 Bir öğrenci "Osmanlı padişahları sınırsız yetkiye sahipti, hiçbir kurala uymak zorunda değildi." demiştir. Bu görüşe katılıyor musunuz? Gerekçenizi yazınız.

29 Osmanlı Devleti'nde Batı tarzı okulların açılması ile Avrupa'daki gelişmeler arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.

30 Aşağıdakilerden hangisi bir **olgudur**?

A) Osmanlı'nın en iyi eğitim kurumu Enderun'dur.
B) Osmanlı hukuk sistemi dünyanın en adil sistemidir.
C) Divan-ı Hümayun'un en önemli üyesi defterdardır.
D) Mecelle, Ahmet Cevdet Paşa öncülüğünde hazırlanmıştır.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**